

Mokos Attila: „Rengeteget tanultam Cserhalmi Györgytől. Figyelt arra, hogy íve legyen annak, amit csinál, és még így is bele tudta tenni önmagát...”

Szív dobog a reverenda alatt, érző, tiszta szív

Szlovák filmrendezők keresett arca lett Mokos Attila. Itthoni magyar színeszeink közül nála többször senki nem állt kamera előtt, ám ami még ennél is fontosabb: a mennyiség mellett a minőség sem halványul el. Értékes filmekben játszik fontos szerepeket.

SZABÓ G. LÁSZLÓ

Vladimír Balko Lelki békének főhőseként a világ rangos fesztiváljaira jutott el, Priker Mátyas Kőszönöm, jól című rövidfilmjével még a Cannes-i mústrára is belépőt kapott – volna. Ha elmegy. De nem mehetett. Egy másik, azóta stagnáló film miatt.

Sajnálja?
Sajnálom. Azt is, hogy nem jutottam ki Cannes-ba, és azt is, hogy Jiří Chlumský Sudetenlandja alól kifutott a pénz. Nagyon ki lett volna centize az utazásom. Az izlandi vulkán „Európa takarója”, a fél kontinent elárasztó füst miatt ugyanis nem közlekedtek a repülőök, fél napom volt, hogy kocsival eljussak Cannes-ba, de nem mertem megpróbálni. Ha elakadtam volna valahol útban oda vagy visszafelé, veszélyeztettem volna a forgatás menetét.

Cannes-ról lemondott, a forgatás viszont nem sokára rá megszakadt. Levont ebből valamiféle tanulságot?

Hogy menni kell, ha hívnak. Ha előre tudom, hogy Chlumský filmjével ez történik, egy pillanattal sem töprengtem volna. A felelősség tudat tartott vissza.

Ki tudja, kap-e még valaha zöld utat Cannes-ba? Reménykedni persze szabad.

Most így visszagondolva annyit még elmondhatok ezzel kapcsolatban, hogy volt azért egy-két álmatlan éjszakám, míg kimondtam, megyek-e vagy sem. Végül nem is én döntöttem. A körülmények alakultak úgy, hogy nem mehettem. A színházi elfoglaltságom is annyira sűrű volt azokban a hetekben, hogy lehetetlennek látszott kivitelezni a dolgot.

Komárom kontra Cannes? Bizarra kérdés, de legalább jól hangzik.

Igen, örültem volna, ha minden jól alakul. Sajnos megint vesztettem.

S a szerep, a Chlumský-filmben, kárpótolja bizonyos fokig?

Izgalmas feladat, szeretem. A németek már elvonultak a Szudétavidékről, jönnek az oroszok, a csehek pedig átveszik a helyzet koordinálását. Nagy túlélő a figura, akit játszom. Amíg a németek kezében volt az irányítás, addig velük szövetkezett, amikor aztán elvonultak, az egyik legnagyobb vezére lett a fosztogatásoknak. Galád lélek.

Rádásul beteljesületlen szerelmi vágy sodorja a történet női főszereplője felé, egy viszonzatlan érzés. S mivel nem kapja meg, amit szeretne, erőnek erejével elveszi. Egyharmada van kész a filmnek, nyár óta áll a forgatás.

A nő megerőszakolását felvették már?
Még nem.

Tart a jelenettől?

Nem kértek még tőlem ilyesmit kamera előtt, de bízom a rendezőben és az operatőrben. Nekik pontos elképzelésük van a mértéklet illetően, hogy megnyitni mutassunk majd ebből. Úgy gondolom, egyszer lepróbáljuk a teljes „koreográfiát”, aztán élesben megyünk. Színesként egyáltalán nem izgulok a jelenettől, más kérdés, hogy honnan kaparom ki magamból azt a fajta agresszivitást, vadságot, ami szükségszerű az ilyen momentumhoz. Majd kiderül. Kezerek Vica, aki a szerepet játssza, szerencsére nem egy elvetendő nő, a vágy tehát magától beindul.

Negatív figurát minden színész boldogan játszik. Abban valahogy mindig nagyobb kihívást találunk.

Van egyfajta belső intimitása is az ilyen helyzetnek, amit a színész anélkül is meg tud mutatni, hogy azonosulna a figurával. Ez rám is mindig furcsán hat, ettől olyan izgalmas a feladat.

Nem hiszem, hogy egy galamblelkű ember ül most velem szemben, ugyanakkor azt sem tudom elképzelni, hogy dühében, pillanatnyi felindultságában képes lenne azonnal lerámolni az asztalt.

Pedig elég lobbanékony természet vagyok. Az utolsó cseppnél a pohárban már borul is minden. Van egyfajta túlfűtöttség bennem, bár a számomra legidegesítőbb szituációban is igyekszem visszafogni magam. Aztán egy idő után feladom, s akkor már az sem érdekel, ha valóban borul minden.

Megpróbál magában tízig számolni, de a háromnál elakad.

És nincs tovább. Se négy, se öt, se hat. Legyőz az indulat.

Hogyan értékeli magában azt a pozíciót, amelyet a szlovák filmszektor kapott? Be tudja mérni, mi az, amit a Lelki békének köszönhet, és mi az, ami anélkül is megtalálta volna?

Bonyolult kérdés ez. Nem tudom pontosan meghatározni, hogy melyik lehetőség honnan, miből ered, és nem is nagyon foglalkozom ezzel. Balko filmje mindenképpen fókuszba állított. Chlumskýval azonban már korábban is forgattam, a Megszeggett ígértben. Tényszerűen annyit azonban kimondhatok: ritkán megyek szereplőválogatásra. Ha megkeres egy rendező, akkor már konkrét szerepre hív.

Vegyük akkor sorra, kikkel dolgozott mostanában.

Grimaszok címmel készült egy dokumentum-játékfilm II. József udvari szobrászról, a Pozsonyban élt Messerschmidtről. Egy ördögűző papot játszom a történetben, aki nem akarja eltemetni a szobrászt, mert szerinte földöntúli erőkkel cimborál. Nyáron befejeztük végre a Barackliget forgatását, amelyben Cserhalmi György az apám. Két testvér története a film, egy szerelmi háromszögben a végzet asszonyával hozza őket össze a sors. Nem akarom lelni a poént, de még késéles is lesz a vásznon. Viszonylag elszigetelt falusi környezetben játszódnak a cselekmény, a nő megjelenése mind a három férfi életét felkavarja.

Cserhalmi György alakítja az apát.

Csak ámultam és bámultam, mi mindent tud a szakmáról, és hogy azt milyen szuverén módon képes látni. Miközben egy dög nagy teherautót vezetett, szlovákul mondta a szöveget, és felszabadultan kokettált egy feszes kis jelenetben. Valósággal sercegett a vágtyól. A filmmező mesterfokát mutatta meg közvetlen közelről.

A Priker-film folytatását ígért.

Eredetileg egész estét betöltő játékfilmnek indult a történet, végül rövidfilm lett. De most valóban folytatódik, és lesz majd egy harmadik rész is, így áll össze majd az egész sztori. A Kőszönöm, jól-ban meghalt az anya, elfekvőbe került az apa, a mostani részben a fiuk élete kerül teretkére, akit én játszom. Tönkremegy a házassága, és egyedül marad.

Előfordult már, hogy szólt a rendezőnek, ha úgy érezte, nem elég feszes vagy nem elég mély a történet?

Igen, volt már rá példa, hogy ezt kellett volna tennem, és hallgattam. Nem állt össze a kép, nem éreztem, hogy elég árnyalt a figura, dolgozni kellett volna még a jeleneten, de nem nyilvánítottam véleményt. Pedig szólnom kellett volna, hiszen később beigazolódt, hogy igazam volt. Önbizalom kérdése is, hogy az ember mikor ad hangot az észrevételének. Nem biztos, hogy a színész komplett látja a filmet, a rendezőnek viszont látnia kellene. Ezen a téren is rengeteget tanultam Cserhalmi Györgytől.

Egy kis jelenetben is figyelt arra, hogy íve legyen annak, amit csinál, és még így is bele tudta tenni önmagát. Konfliktushelyzetekben én sem vagyok bólogatójános, meg tudok küzdeni a saját igazamért, még egy komolyabb belső vívódás árán is. Ma már tudom: nem kell mindig igazat adni a rendezőnek. Ha gondom van valamivel, szólok neki. Ne rajtam verjék el a port a forgatókönyv hiányosságai miatt. Szavakban mindig csak annyit adhatok, ami ott van a papíron.

A Tolszói elbeszélése nyomán készült Az ördögben, amelyet e héten mutatott be a

Szlovák Televízió a Halhatatlanok című sorozatban, Roman Polák felkérésére papot játszott.

Most valahogy egymás után adom a papokat. A Grimaszok után A házban apa és lánya között Isten szolgáljaként kell megoldanom a konfliktust. Roman Polák rendezésében egy falusi papot formálok meg, aki motorja egy kis közösség életének. Negyedszerre pedig Martin Sulík-nál játszom papot, a cigány című, most készülő filmjében.

Korábbi rendezésében, a Tájékozódni már dolgozott vele.

Ott egy aprócska szerepem volt, itt most központi figurája lehetek a történetnek.

Három színész és egy hatalmas cigánytelep valahol Kelt-Szlovákiában.

ugyanis van egy számunkra átláthatatlan rendszer is.

Eredeti címe Cigány Hamlet volt a filmnek. Nyilván nem véletlenül.

Egy tizenhárom éves romaifűről szól a történet, akinek megölték az apját a telepen, és most megjelenik a szelleme. A srác anyja ugyanis újra férjhez ment, az új apa pedig lopásra kényszeríti a gyereket. Ebből a helyzetből próbálja kimenteni a fiút a pap, aki külső szemmel nézve igazi csodabagor. Megszállott. Romagyerekekkel foglalkozik olyan szinten, hogy az ő nyelvükön énekel, edzéseket tart nekik, és ő maga is bokszol velük.

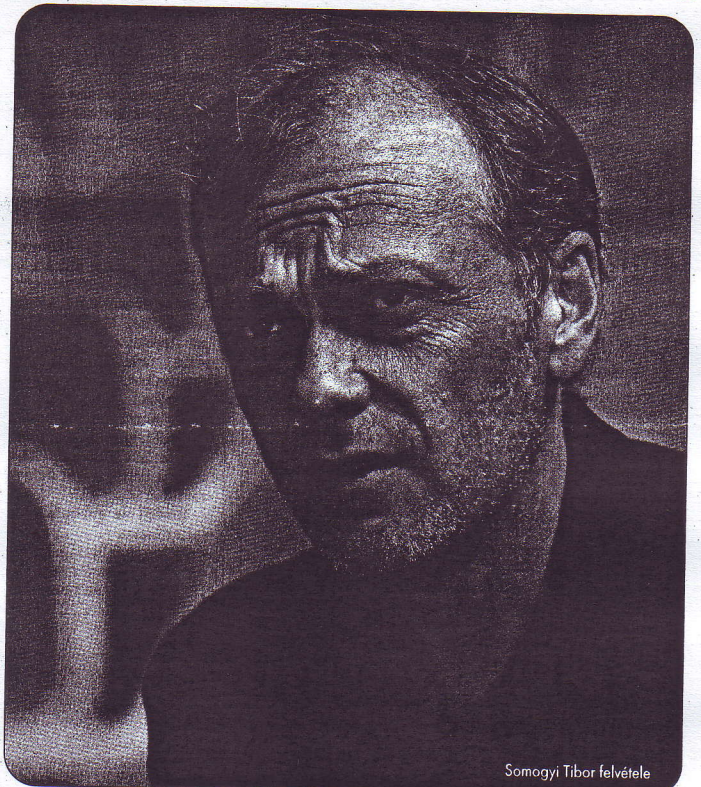
Egy pap, aki bokszol?

Még hozzá keményen. Van egy jelenet a filmben, amikor az egyik fiú beszédozva jelenik meg

a komáromi cigányok, hanem, hogy mennyi előítélet és fenntartás van bennem velük szemben. Hogy lélekben végül is miképpen viszonyulok hozzájuk. Jó kis öntisztító kúra számomra ez a film, és örülök, hogy az ottaniak hozzásegítettek.

Színházi kollégái, Komáromban, miképpen fogadják, hogy az utóbbi két évben ennyi filmben láthatják?

Először is be kellett bizonyítanom, emberileg nem változtam azáltal, hogy a filmek ismertebbé tettek. Másodsor: a színházban csak a színház érdekel. Ott nem foglalkozom mással. A színház csapatunka, és én továbbra is igyekszem megbízható csapatjátékos maradni. Vagyis minden darabban a maximumot nyújtom. Harmadsor pedig: mivel én tudok más sikeré-

Somogyi Tibor felvétele

Igló alatt, Korompa mellett. A látvány döbbenetes. Rengeteg félméztelen kis cigánykölgyök búzban, szégyenszerűen, de anynyi szatellit antennán, mint ott, életemben sehol sem láttam. Tényleg sokkolt a kép. Lakodalmat forgattunk, 150 fős statisztasereggel. Minden autentikus volt. Idegennek éreztem magam egy távoli bolygón. Mivel papként jelentem meg közöttük, természetesen másoggy viszonyultak hozzám, mint a többiekhez. Volt egyfajta távolságtartás közöttünk, ugyanakkor a tiszteletet is éreztem belőlük. Megismerkedtem egy nyónőri romalánnyal, aki két apró gyerekkel a karján elmesélte, hogy tizenöt évig Csehországban élt a férjével, de visszajött a telepre, a putriba, a sárba, mert csak ott érzi biztonságban magát. A nagy káoszban

az edzésen. A pap egyetlen ütéssel földre teríti, aztán a többieknek elmagyarázza: ha szipóztok, szétmegy az agyatok, és ez lesz a vége, vereséget szenvedtek. A forgatókönyvben az állt, hogy a pap brutálisan elpűföli a fiút, természetesen a sportszerűség keretein belül. Én azért fekeztem magam, mert elgondolkoztam, hol a határ, ahol egy katolikus pap megáll. Rádásul puha kesztyűt húztam, hogy ne fájjon a fiúnak, ha megütöm. Martin Sulík-nak tetszett a hozzáállásom, finomítottunk a jeleneten, de még így is hiteles maradt. Nagyon nagy élmény számomra ez a forgatás. Izgalmatlan mennyiségű szeretetet kaptam az ottani gyerekektől, és fel kellett tennem magamnak is egy fontos kérdést. Nem azt, hogy hány biciklit loptak már el tőlem

nek őszintén örülni, abban reménykedem, hogy a kollégáim között is vannak szép számmal, akik hasonlóképpen éreznek.

Rendezni készül. James Joyce Bohócok című novelláját szeretné színpadra vinni.

Ezzel önmagának tartozom, de hely és idő függvénye, mikor születik meg az előadás. A rendezés egyelőre járatan ösvény számomra, talán azért vonz annyira.

S van még valami az életben, ami hasonló szenvedélyt jelent, mint a színház?

A természet. A horgászat. Mutathat akár mínusz tíz fokot is a hőmérséklet, ha elkap a vágy, megyek, nem lehet megállítani. Egy rendesebb csukával szivesen eljászogatok.

ÚJ SZÓ 63. évfolyam 291. száma december 18. Szombat